

EESTI
RAHVUS-
RAAMATUKOGU

29.11.2020

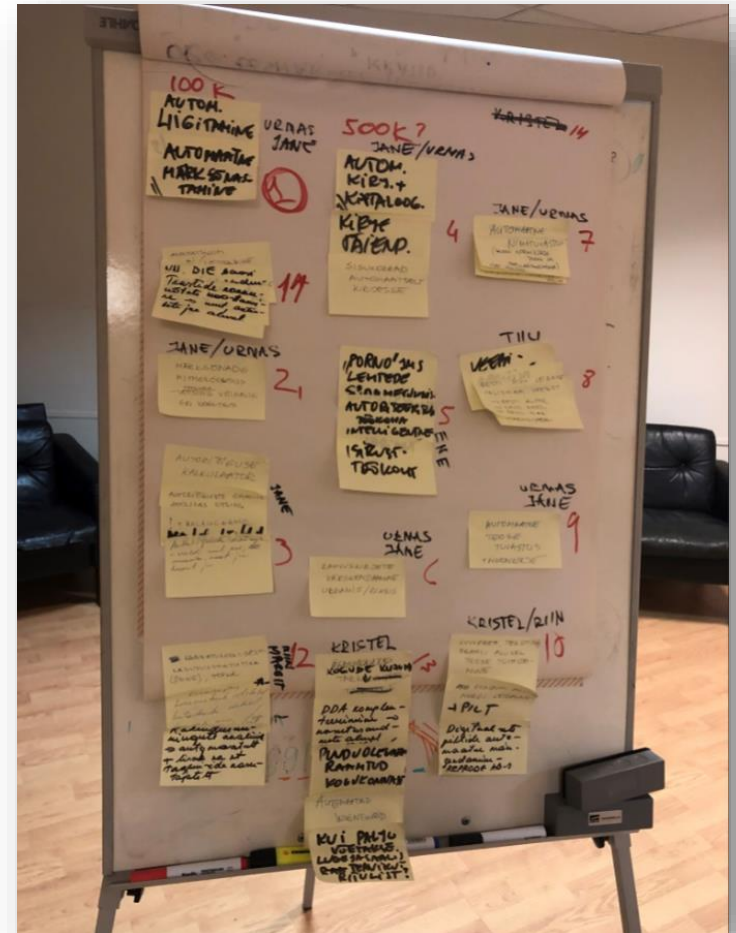
RAHVUSRAAMATUKOGU KRATIMAANIA

Jane Makke

Raamatukoguteenuste arenduskeskus
Eesti Rahvusraamatukogu

Meie tee algas...

- 4. detsembril 2018
Kutsega osaleda *Deep Dive* projektis
- Ideekorje / ajurünnak
  - ~20 ideed
  - sõelale jäi 13 ideed
- Fookus:
  - mida teeme täna käsitsi
  - mida ei tee üldse
- Hindamine ja ümarlaud

Potentsiaalsed ideed

- Eestiaineliste veebisaitide leidmine välisveebist
- Automaatne märksõnastamine
- Automaatne kataloogimine
- Autorikaitse tähtaja kalkulaator
- Luulerea, viisijupi, fraasi alusel teose tuvastamine
- DIGARis olevate piltide automaatne märgendamine
- Automaatne nimetuvastus/teose tuvastus täistekstidest ja sidumine autoriteetfailiga
- Päringukratt – vestlusrobot
- Rahvuskirjete automaatne uuendamine URRAMis ja RIKSis
- Nutikas kogude kujundamine – targad ostuotsused
- Kogude haldamine, inventuurid jm analüütika

Kaks kratti

- **Automaatne märksõnastamine**
- **Päringukratt – vestlusrobot**

- **Rahataotlus**
- **Hange**
  - detailanalüüs
  - prototüüp (*Proof of Concept*)

Automaatne märksõnastamine

- **Probleem:**

- märksõnastamine on subjektiivne
- märksõnastamine ei ole alati ühetaoline
- märksõnad ei ole alati suupärased
- märksõnastamine on aeganõudev
- märksõnastamine on kallis

- **Eesmärk:**

- Kvaliteedi kasv, suurem kasu kasutajale
- Integreerida robot igapäevasesse töövoogu
- Palju rakendusvaldkondi

Automaatne märksõnastamine

- **Oodatav tulemus:**
  - Väljaannete analüüs
  - Robot ennustab märksõnad:
teemad, kohanimed, ajaperiood, isikud, organisatsioonid
  - Töötaja valideerib ja teeb valiku
  - Märksõnad saadetakse kataloogi bibliokirjesse

- **Potentsiaalne kasutusala**
  - Dokumentide analüüs ja märgendamine
  - Artiklite analüüs ja märgendamine
  - Veebiarhiivis veebilehtede sisuanalüüs

Automaatne märksõnastamine

Alusandmed, analüüs ja õpetamine:

- Eesti rahvusbibliograafia ERB: ~200 000 raamatu andmed
- RR digitaalarhiiv DIGAR: ~10 000 täisteksti (1940-2019)
- Eesti märksõnastik EMS: 40 000 märksõna, 20 000 äraviidet

Tulem:

- EMSist on kasutuses ca 8000 märksõna

Eeldus:

- iga ennustatava märgendi jaoks on vaja vähemalt 50 näidisdokumenti ehk märksõna kasutuskorda.

Automaatne märksõnastamine

Andmeanalüüs: teemamärksõnad (8 000)

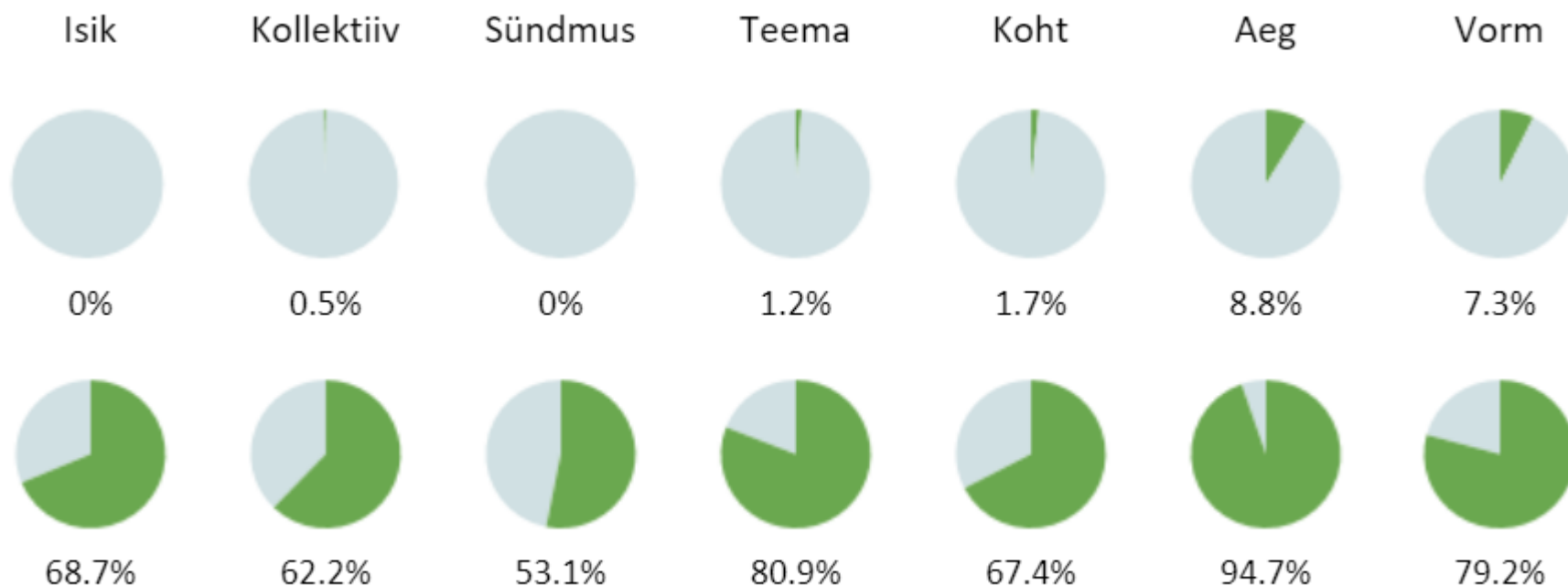
Enne segmenteerimist			Pärast segmenteerimist		
1.	eesti	556	1.	eesti	42954
2.	auditeerimine	400	2.	parlamendid	42360
3.	kontroll	393	3.	istungjärgud	39334
4.	eesti keel	279	4.	ajalugu	28533
5.	ajalugu	198	5.	eesti keel	27447
6.	uuringud	185	6.	uuringud	16002
7.	hindamine	157	7.	auditeerimine	14132
8.	raamatupidamine	136	8.	kontroll	13826
9.	parlamendid	133	9.	hindamine	12008
10.	finantseerimine	128	10.	kodulugu	11400

Automaatne märksõnastamine

Andmeanalüüs: isikunimed märksõnana (457)

Enne segmenteerimist			Pärast segmenteerimist		
1.	Jeesus Kristus	17	1.	Jeesus Kristus	2123
2.	Konrad Mägi	4	2.	Konrad Mägi	1395
3.	Enn Nõu	4	3.	Enn Nõu	718
4.	A. H Tammsaare	4	4.	Raivo Uukkivi	691
5.	Friedebert Tuglas	4	5.	Konrad Mägi	645
6.	Aino Kallas	3	6.	Helga Nõu	627
7.	Friedrich Reinhold Kreutzwald	3	7.	Marek Vahula	584
8.	Pahlen	3	8.	Istvan Kantor	534
9.	Lev Tolstoi	3	9.	Heino Jõe	528
10.	Raoul Kurvitz	3	10.	Peeter	517

Automaatne märksõnastamine

Joonis 10. Eritüüpi märgendite kasutatavus enne segmenteerimist (ülemine rida) ning pärast segmenteerimist (alumine rida)

Automaatne märksõnastamine

<https://booktags.nlib.ee/>

Tegelik tulemus:

- Väljaannete analüüs
- Robot ennustab EMSi märksõnad:
teemad, kohanimed, vormid
- Töötaja valideerib:
  - kinnitab märksõna või lükkab tagasi
  - märksõnad saab kopeerida MARC21 formaadis kataloogikirjesse

Automaatne märksõnastamine

<https://booktags.nlib.ee/>

Kus kasutada?

- Terviklike tekstdokumentide analüüs ja märgendamine
- Eestikeelsed

Kus mitte kasutada?

- Artiklid
- Ilukirjandus
- Pildid, noodid, muusika, kaardid jmt
- Võõrkeeled tunneb ära, aga ei märksõnasta

Automaatmärksõnastaja

Teavik URL-i kaudu Teavik faili kaudu

Teavik kasutaja arvutist *

Otsi

Lehekülgede arv *

10

Märksõnasta

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti
tuleviku heaks

<https://booktags.nlib.ee/>

Automaatmärksõnastaja

Teavik URL-i kaudu

Teavik faili kaudu

Teavik kasutaja arvutist *

a_Eesti arstide tööga rahulolu_2007.pdf

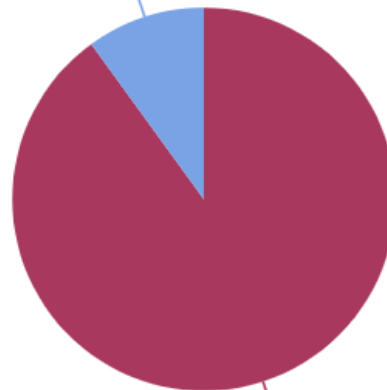
Lehekülgede arv *

10

Märksõnasta

Leitud keeled

inglise

eesti

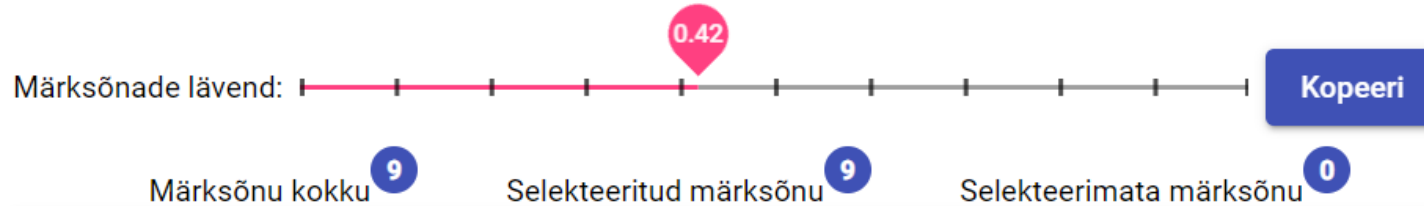
Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti
tuleviku heaks

Leitud märksõnad

Teemamärksõna ^

- arstid
- küsitlusuuringud
- väärtusorientatsioon
- töökeskkond
- töörahulolu
- sotsiaalne käitumine

Kohamärksõna ^

- Eesti

Automaatne märksõnastamine

Märksõnad MARC21 vormingus

- d 650 9 arstid
- d 650 9 küsitlusuuringud
- d 650 9 väärtusorientatsioon
- d 650 9 töökeskkond
- d 650 9 töörahulolu
- d 650 9 sotsiaalne käitumine
- d 651 9 Eesti
- d 651 9 eesti
- d 655 9 võrguväljaanded

<https://booktags.nlib.ee/>

Päringukratt – vestlusrobot

- **Probleem:**

- Palju standardse sisuga päringuid
- Raamatukogu ei ole kättesaadav 24/7
- Küsimustele vastamine võtab aega
- Vaegnägijatele päringute esitamine keeruline

- **Õppematerjal:**

- RR päringute andmebaasid
- RR veebileht

- **Tulem**

- *chatbot ja voicebot*

Päringukratt – vestlusrobot

Alusandmed:

- Kokku on 839 vestlust chati logidest
- Soovituslikud kasutajalood koos fraaside ja vastustega
- Need viidi omavahel kokku

Tulemid:

- **Algne:** tehisintellekt viis kokku 13 vestlust ja teemat → 1.6%
- **Pärast treenimist:** RR teemade osakaal tõusis 37%-ni → 312 vestlust viidi kokku etteantud teemadega
- **Lõpptestimine:** ~30% juhtudel vastas Vesta õigesti

Päringukratt – vestlusrobot

EESTI
RAHVUS-
RAAMATUKOGU

🕒 E-R 10-20, L 12-19, P suletud [Muud lahtiolekuajad >](#)

Info: 630 7100

E-post: info@nlib.ee

ENG

Otsi otsinguportaalist...

REGISTREERU KASUTAJAKS

[Muuda kasutaja andmeid >](#)

[enused](#) ^ [Haridustegevused](#) ^ [Mäluasutusele](#) ^ [Kirjastajale](#) ^ [Konverentsikeskus](#) ^ [Kultuurikeskus](#) ^ [Raamatukogust](#) ^

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU
NATIONAL LIBRARY OF ESTONIA

TARBE-
KUNSTMÜÜK

FUAJEE JÕULIST JÕULU,
FOYER UHKET UUT!

JÕULUKUU
RAAMATUMÜÜK

Algas 2019. aasta kauneimate raamatute
konkurss — 3.12.2019

[Kuidas saan aidata?](#)

Vesta

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti
tuleviku heaks

Tere! Mina olen
Rahvusraamatukogu
virtuaalne assistent Vesta.
Mind alles testitakse 😊.
Palun esita üks küsimus
korraga.

Otsin kataloogist

Probleemid sisselogimisel 🔑

Raamatukapp 📖

Lahtiolekuajad 🕒

Mis kell on?

Vesta

virtuaalne assistent Vesta.
Mind alles testitakse 😊.
Palun esita üks küsimus
korraga.

Otsin kataloogist

Probleemid sisselogimisel 🔑

Raamatukapp 📖

Lahtiolekuajad 🕒

Mis kell on?

Kell on ajanäitaja 🕒

Kirjuta oma küsimus ...

Vesta

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti
tuleviku heaks

Tere! Mina olen
Rahvusraamatukogu
virtuaalne assistent Vesta.
Mind alles testitakse 😊.
Palun esita üks küsimus
korraga.

Otsin kataloogist

Probleemid sisselogimisel 🔑

Raamatukapp 📖

Lahtiolekuajad 🕒

Kus saab koopiaid teha?

Vesta

Lahtiolekuajad 🕒

Kus saab koopiaid teha?

Põhjaliku info
Rahvusraamatukogu
kopeerimis- ja
digiteerimisteenuste kohta
leidad siit 🖱️

Rahvusraamatukogust koopiate
tellimine

Soovin ise koopiaid teha

Vaata hinnakirja

Kirjuta oma küsimus ...

Autorikaitse tähtaja kalkulaator

New Arrivals | Course Lists | Publishing Soon | Help ▾

My ESTER – Log in

 E-KATALOOG
ENTIRE COLLECTION

ENTIRE COLLECTION

SEARCH

Keyword | Author | Title | Subject | ISBN/ISSN | Call Number | UDC | Articles | Modify Search

1164 results found. Sorted by Relevance | Year | Title

ENTIRE COLLECTION

Return To Browse Record: « Previous | Next »

Export Save to List

Author Luts, Oskar, 1887-1953
Title **Kevade. II : pildikesed koolipõlvest / O. Luts**
Imprint Tartus : Noor-Eesti, 1920 (Tartu : H. Laakmann)
Description 208 lk. ; 20 cm
Edition 3. tr.
Permalink <https://www.ester.ee:444/record=b1212963>

 Request

View Rights Report a Problem

Items Full Record MARC Display Additional Information

Authorikaitse tähtaja kalkulaator

COPYRIGHT EXPIRATION DATE*

Author: Luts, Oskar

Title: Kevade.

Publishing year: 1920

***Estimated copyright expiration
date:*** 01.01.2024

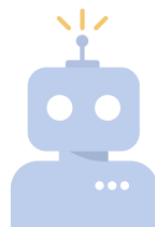
[View calculation](#)

Mis saab edasi?

- **Kevad 2020 valmisid**
  - märksõnastaja prototüüp
  - vestlusroboti prototüüp
- **Sügis 2020**
  - Märksõnastaja lisaanalüüs
- **2021/2022**
  - Artiklite märksõnastaja (prototüüp)
  - Automaatne kataloogia (prototüüp)
  - Pildituvastaja (prototüüp) koos Muinsuskaitseametiga

+

Kokkuvõtteks

- Tea, mida masinõpe võimaldab, mida mitte!
- Tea, mis järjekorras masinõppe projektides asjad käivad
- Ettevalmistustööd
  - Veendu, et sul oleks piisavalt alusandmeid
  - Veendu, et need oleks kasutatavad
  - Vajadusel korrasta ja puhasta
- Ole valmis, et tulemusi ei saavutata!